

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

**СТУДІЇ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ НАУКИ, СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ТА ФІЛОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ**

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю

24 жовтня 2024 року

Київ – 2024

Редакційна колегія:

Ю.О. Демидова, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ (голова),
І.В. Мельничук, кандидат філологічних наук, доцент,
декан факультету філології та масових комунікацій МДУ (заст. голови),
В.О. Кудлай, кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач кафедри інформаційної діяльності МДУ,
О.В. Євмененко, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології МДУ,
І.О. Петрова, кандидат історичних наук, доцент кафедри інформаційної діяльності МДУ,
О.О. Федотова, доктор історичних наук, старший науковий співробітник, професор
кафедри інформаційної діяльності МДУ.

Затверджено на засіданні кафедри інформаційної діяльності
(протокол № 6 від 12.11.2024)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою факультету філології та масових комунікацій Маріупольського державного університету
(протокол № 3 від 12.11.2024)

Студії з інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі : зб. матер. II Всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнародною участю, м. Київ, 24 жовтня 2024 р. / Маріуп. держ. ун-т ; ред. Ю.О. Демидова, І.В. Мельничук; упоряд. В.О. Кудлай, О.В. Євмененко, І.О. Петрова, О.О. Федотова. – Київ : МДУ, 2024. – 416 с.

Збірник містить матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «СТУДІЇ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ НАУКИ, СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ ТА ФІЛОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ», яка відбулася 24 жовтня 2024 року з ініціативи кафедри інформаційної діяльності Маріупольського державного університету.

В конференції взяли участь представники освітянської, наукової, фахової спільнот України та Європейського Союзу.

У тематичних напрямках учасниками конференції розглянуті актуальні питання інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі, інформаційні технології та інтернет ресурси у діяльності сучасних інформаційних агенцій, бібліотек, служб діловодства та архівів, виклики у підготовці фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, культурології, філології, журналістики та інших, дотичних до соціальних комунікацій спеціальностей, особливості інформаційної та документознавчої діяльності, менеджменту та маркетингу у сфері соціальних комунікацій, культури та мистецтва, прикладних студій та інновацій в журналістиці, рекламі та зв'язках з громадськістю, інноваційних технологій в мовознавстві та літературознавстві, тенденцій розвитку україністики в умовах становлення інформаційного суспільства.

Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам та усім, хто цікавиться сучасними проблемами розвитку інформаційної науки, філології, журналістики, документознавства, бібліотекознавства та архівознавства.

Відповідальність за зміст, достовірність, оригінальність поданих матеріалів несуть автори опублікованих у збірнику доповідей

© Автори тез, 2024

© МДУ, 2024

13. Облік і зберігання електронних документів: методичні рекомендації / Держ. арх. служба України, УНДІАСД; уклад.: В. Ф. Бойко, О. Я. Гаранін, З. М. Свердлик, Т. М. Ковтанюк. Київ, 2020. 44 с.

14. Приймання-передавання документів в електронній формі на постійне зберігання : метод. рекомендації / Держ. арх. служба України, УНДІАСД; уклад.: В. Ф. Бойко, Ю. С. Ковтанюк, З. М. Свердлик. Київ, 2022. 80 с.

УДК 025.17(477)(043.2)

Белла Марина

/ м. Київ /

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ФОНДІВ АРХІВІВ ТА БІБЛІОТЕК В УМОВАХ ВІЙНИ

Умови війни ставлять перед архівами та бібліотеками унікальні виклики, перетворюючи збереження документів на критично важливу задачу. З початком бойових дій у 2022 році в Україні, інформаційні технології стали не тільки інструментом збереження культурної спадщини, але й засобом її захисту від фізичного знищення. Використання цифрових технологій дозволяє не тільки зберігати документи, але й забезпечувати їх доступність навіть у найскладніших умовах.

Перш за все, діджиталізація документів є ключовою стратегією для зменшення ризиків втрати історичних артефактів. Зокрема, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського активно займається скануванням рукописів та рідкісних книг, забезпечуючи цифрові копії для зберігання та використання в разі знищення оригіналів. Це дозволяє зберегти доступ до інформації навіть у випадку фізичного пошкодження архівних установ.

Важливим є також розвиток інфраструктури для резервного копіювання. Використання хмарних сервісів, таких як Google Drive або Microsoft Azure, надає

можливість зберігати дані в різних географічних локаціях, що знижує ризики втрати даних через локальні бойові дії. Це підтверджується досвідом бібліотеки Маріупольського державного університету, яка в умовах облоги міста змогла зберегти свої цифрові ресурси.

Інша важлива технологія – це блокчейн, який використовується для забезпечення автентичності та цілісності цифрових документів. Проекти, такі як Arweave, дозволяють зберігати документи в розподіленій мережі, що робить їх практично незнищенними та стійкими до втручання. Це особливо актуально в умовах війни, коли питання довіри до інформації стає критичним.

Мобільні додатки та портативні сканери також відіграють значну роль. Вони дозволяють проводити діджиталізацію навіть в умовах евакуації або переміщення. Наприклад, додаток «Scanbot» дозволяє швидко оцифрувати документи безпосередньо на місці, що використовувалося бібліотекарями Харківської обласної універсальної наукової бібліотеки під час евакуації.

Не менш важливою є безпека даних. Використання криптографічних методів для захисту інформації є обов'язковим. Це допомагає запобігти витоку або несанкціонованому доступу до чутливих історичних даних, що особливо актуально в умовах конфлікту, коли ворог може намагатися отримати доступ до інформації.

Концепція «цифрового архіву» передбачає не тільки зберігання, але і доступ до інформації. Завдяки онлайн-порталам, такі як «Електронний архів України», вчені та громадськість мають можливість дистанційно працювати з документами, що є особливо важливим, коли фізичний доступ до архівів обмежений.

Також варто згадати про можливості штучного інтелекту для автоматизації процесів каталогізації та збереження. Системи, що використовують машинне навчання, як, наприклад, ABBYY FineReader, здатні аналізувати та класифікувати великі обсяги документів, що значно скорочує час на їх обробку.

Практика показує, що в умовах війни особливо критичним стає питання енергопостачання. Використання автономних джерел живлення, таких як

сонячні панелі або генератори, дозволяє підтримувати функціонування серверів та обладнання для діджиталізації навіть під час відсутності електрики.

Інформаційні технології також допомагають у відновленні інформації після воєнних дій. Наприклад, після звільнення деяких міст від окупації, було почато процес відновлення архівних колекцій через пошук, сканування та централізоване зберігання розпорошених документів.

В умовах війни особливо важливим стає міжнародне співробітництво. Іноземні архіви та бібліотеки, такі як Британська бібліотека, надають ресурси для зберігання цифрових копій українських документів, що забезпечує додатковий рівень захисту та доступності.

Однак, варто враховувати, що не всі документи підлягають діджиталізації, особливо якщо йдеться про унікальні або дуже пошкоджені матеріали. Тут важливим є фізичний захист, такий як переміщення документів у безпечніші місця чи створення спеціалізованих укріплених сховищ.

Фінансові аспекти також мають вагоме значення. Війна вимагає значних інвестицій у технології, що не завжди доступно для всіх установ. Тому важливим є залучення грантів та міжнародної допомоги, як це робить, наприклад, Національний архів України.

Не менш важливо враховувати людський фактор. Підготовка персоналу до роботи в екстремальних умовах, включаючи навчання з використання нових технологій, є ключовим моментом для успішного збереження фондів.

На завершення, хочеться підкреслити, що інформаційні технології не тільки допомагають зберігати культурну спадщину в умовах війни, але й відкривають нові можливості для її дослідження та популяризації. Вони роблять архіви та бібліотеки більш доступними та стійкими до зовнішніх загроз, забезпечуючи збереження історичної пам'яті нації.

Література

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2024).

2. Microsoft Azure [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://azure.microsoft.com/uk-ua/> (дата звернення: 12.10.2024).

3. Arweave: A New Tech Stack for the Internet [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.arweave.org/> (дата звернення: 12.10.2024).

4. Scanbot SDK: Mobile Document Scanning [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://scanbot.io/> (дата звернення: 12.10.2024).

5. ABBYY FineReader [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.abbyy.com/ua-ua/finereader/> (дата звернення: 12.12.2024).

6. Електронний архів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/> (дата звернення: 12.10.2024).

7. Британська бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bl.uk/> (дата звернення: 12.10.2024).

8. Державна архівна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://archives.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2024).

УДК 004.6:025.17(477)(043.2)

Кригіна Ольга

/ м. Київ /

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ТА ЗБЕРІГАННЯ ДОКУМЕНТНИХ ФОНДІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Цифрова трансформація суспільства суттєво впливає на всі сфери діяльності, зокрема й на формування та зберігання документних фондів. Перехід від традиційних паперових архівів до цифрових створює як нові можливості, так і низку викликів. Ця публікація розглядає сучасний стан використання цифрових технологій у архівній справі, аналізує ключові виклики та окреслює перспективи розвитку цієї галузі.